

Zprávy, informace, oznámení

Cena klubu absolventů a příznivců UP

Klub absolventů a příznivců UP upozorňuje, že termín přihlášek do soutěže pro pregraduální a postgraduální studenty UP v oblasti vědeckého výzkumu a badání je **15. 10. 1999**.

Podmínky soutěže:

1) Věk do 35 let včetně.
2) Publikace (separátní výtisk či xerokopie) nebo strojepis práce s potvrzením redakce časopisu o přijetí práce do tisku. Publikace v impaktovaném časopisu je bonifikována.

3) Student UP je prvním nebo jediným autorem práce.

Autor oceněné práce obdrží odměnu 2–3 tisíce Kč. Cena Klubu bude předána rektorem UP na slavnostním zasedání vědeckých rad UP v listopadu t.r.

Přihlášku s jedním výtiskem práce je nutno předat do uvedeného data, nejlépe osobně, prof. M. Hejtmánkovi, DrSc., Ústav biologie LF UP, Hněvotínská 3, 775 15 Olomouc, tel. 563 2163.

-red-

Další ročník programu Erasmus

Zatímco první rok programu Erasmus na UP pomalu uzavíráme (informace o výsledcích přinese některý z příštích Žurnálů), další se rozbíhá a další – pro rok 2000/2001 – připravujeme. Upozorňujeme proto všechny zájemce o navázání spolupráce se zahraničními univerzitami v rámci tohoto programu, že kopie podepsaných bilaterálních dohod a návrhy projektů je třeba předat Kanceláři zahraničních styků UP nejpozději do konce října 1999.

Blížší informace o programu Erasmus najdete v Žurnálu UP č. 31/8, na webové stránce

Kanceláře zahr. styků UP (<http://www.upol.cz/resources/ilo>), Národní kanceláře programu (<http://www.csvs.cz/STRUKT/EU/socrates/Text/Erasmus/indexEra.htm>), případně přímo u koordinátorky programu, Y. Vyhnančkové v Kanceláři zahraničních styků UP, Křížkovského 8, tel. 563 1062, e-mail vyhnanko@risc.upol.cz. Zde si také můžete vyžádat nebo přímo vyzvednout potřebné formuláře.

-vyv-

Čestná uznání UP

Na návrh prorektora UP pro vědu a výzkum rozhodl rektor UP, aby autorům vědeckých monografií publikovaných v roce 1998 nebo 1999 v České republice nebo v zahraničí byla udělena čestná uznání UP. Z tohoto důvodu žádá úsek prorektora pro vědeckobadatelskou činnost UP autory o krátkodobé zapůjčení monografií (nejedná se o učebnice nebo populární vědecké práce) nejpozději do konce září 1999.

-red-

Změna termínu

Prorektor UP pro vědu a výzkum oznamuje, že termín odevzdání přihlášek do soutěže o **Cenu rektora** za nejlepší studentskou vědeckou nebo uměleckou práci byl prodloužen **do konce září 1999** s cílem umožnit co největšímu počtu kateder UP seznámit akademickou obec s prací svých studentů. Podrobnější informace o podmínkách soutěže byly zveřejněny v Žurnálu UP, ročník 8, číslo 27 a ročník 9, číslo 1 – vyšlo 10. 9. 1999).

-red-

Veselé kolování pro děti

Pod tímto názvem pořádá Akademik centrum – sekce pohybových aktivit FTK UP každou zářijovou a říjnovou sobotu cyklus cykloturistických výjezdů pro děti od 6 do 18 let. Cesty do přírody budou za doprovodu instruktorů FTK UP doplněny o soutěže, hry a závody o ceny.

Cena za jeden den (8.30–17 hod.) je 150 Kč. Další informace podá Mgr. H. Vyroubalová, FTK – Akademik centrum, tř. Míru 115, tel. 068/54 23 091, e-mail: vyroubal@ftknw.upol.cz.

-red-

Rektor Univerzity Palackého v Olomouci

ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce vyhláší na přelomu tisíciletí

veřejnou literární soutěž pro studenty Univerzity Palackého

v oboru poezie, próza a drama.

Podmínky soutěže:

Předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran,

v oboru drama text hry, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou, ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se míní strojepis – počítačový text – o 30 řádcích a 60 znacích.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen 2000.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to:

1. cena – 2 000 Kč,
2. cena – 1 500 Kč,
3. cena – 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvoují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2000 a zveřejněny v Žurnále UP.

Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky je třeba zaslat na adresu: Sekretariát rektora UP, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, a obálku označit heslem „Literární soutěž“.

-red-

Personální počítače – výběrové řízení

V období prázdninových měsíců proběhlo výběrové řízení na dodávku personálních počítačů, jejich periferií a náhradních dílů. Výběrová komise složená ze zástupců všech fakult vybrala pro dodávky personálních počítačů firmu *AutoCont CZ, a. s.*, se zastoupením v Olomouci (ulice 1. máje 29 (tel/fax: 522 47 81, 523 12 13).

Smlouva s firmou *AutoCont* byla uzavřena na období od 1. 9. 1999 do 31. 8. 2000. Úplné znění smlouvy je k dispozici u tajemníků fakult. Kompletní aktuální ceníky firmy *AutoCont* jsou uloženy u správce fakultních počítačových sítí a v CVT UP (Ing. Pleva, tel. 563 1823).

Současně byla s firmou uzavřena dohoda, že aktuální konečná cena tří základních sestav personálních počítačů a vybraných periferiálních zařízení pro UP bude vystavena na WWW stránkách UP na adrese „Aktuality“. Kompletty počítačů mohou fakulty objednávat přímo u firmy nebo po konzultaci v CVT UP.

Pro dodávky náhradních dílů a komponent personálních počítačů byla vybrána firma *KANT, s. r. o.*, (ulice 8. května 10, tel. 522 5632). Ceníky firmy budou opět k dispozici u správců počítačových sítí fakult. U této firmy je možné nakupovat náhradní díly pro opravy a upgrade počítačů. Tyto nákupy doporučuje CVT UP provádět až po konzultacích s techniky CVT, kteří také provedou vlastní opravu počítače.

-zef-

Jen několik řádků

Svědectví jedné ankety

Když se Vědecká rada UP poprvé sešla v novém složení (22. 2. t.r.), našel každý její člen na stole před sebou dopis našeho listu s žádostí o stručnou odpověď na otázku: „Které pracovní aktivity (směry, obory, katedry, pracovní skupiny atd.) chcete ve VR UP podporovat a preferovat s přesvědčením, že právě prostřednictvím jejich výsledků se UP jako celek sedmi fakult může nejspolehlivěji začlenit do evropských struktur a její renomé v zahraničí se zvýší?“

Z přítomných 25 členů rady odpověděli čtyři. Zazněl úmysl podporovat výtvarnou výchovu, malé obory, regionální dějiny umění a pět pracovišť PřF UP, která přispívají k zahraničnímu renomé UP již více let svými výzkumnými výsledky. Marně jsme čekali, že další členové rady budou reagovat později, až si odpověď rozmyslí.

Ale možnost stále trvá – nyní nejen pro členy VR UP, ale pro kohokoliv z naší obce, kdo by chtěl přispět a ukázat, kudy podle jeho názoru vede cesta naší univerzity do světa.

Jen stěží by mohla nějaká jiná otázka lépe ověřit způsobilost členů nejvyššího univerzitního orgánu ke strategickému myšlení, jejich ochotu pohlédnout za horizont dílčích zájmů, schopnost vnímat faktory určující pozici univerzity na domácím a mezinárodním poli věd, umění a vzdělání – ve světle nedávných závěrů evaluační skupiny CRE (viz Žurnál 31/8, str. 9).

Ostatně tyto požadavky by přece měli splňovat kandidáti na funkci rektora a děkana. Nic nebrání, aby se k otázce vyjádřili ještě před volbami veřejně na stránkách Žurnálu UP. Zdalipak odpoví?

M. Hejtmánek

Zprávy, informace, oznámení

Lékařská fakulta UP zařazena do programu vlády USA

Jednu ze sedmi forem finanční podpory vysokoškolského vzdělání amerického ministerstva školství představuje program U. S. Federal Family Educational Loan (FFEL) Program. Letos v srpnu byla do tohoto programu podpory, na kterou vynakládá federální vláda USA 38 miliard USD ročně, zařazena i Lékařská fakulta UP. Znamená to, že američtí občané studující na této fakultě mají na podporu podobný nárok, jaký by měli při studiu na vysoké škole v USA.

Předpokladem zařazení zahraniční vzdělávací instituce do programu je srovnání akreditačních a evaluačních standardů příslušné země se standardy americkými. Toto hodnocení dopadlo pro ČR úspěšně, a tím se otevřela možnost pro české lékařské fakulty individuálně žádat u amerického Ministerstva školství o zařazení do programu finanční podpory. Žádost fakulty doložená její akreditací Akreditační komisí ČR byla pak dále posuzována z hlediska srovnatelnosti našeho způsobu studia všeobecného lékařství a z hlediska organizačních předpokladů fakulty pro bezchybné vedení finanční agendy.

Lékařská fakulta UP získala oprávnění po-

dílet se na dvou variantách programu FFEL. První variantou je studentská půjčka na školné a ostatní náklady studia s úrokem, jehož zaručená horní hranice je 8,25 %. Maximální výše půjčky je 18 500 USD ročně, půjčka se začne splácet po šesti měsících od ukončení studia a měla by být splacena do deseti let. Druhá varianta aplikuje sociální hledisko a umožňuje čerpat bezúročně až 8 500 USD ročně, zbytek je úročen jako v první variantě. Půjčky jsou podmíněny řádným průběhem studia včetně dané dolní hranice prospěchu a jsou vypláceny prostřednictvím fakulty. Fakulta také spolurozhoduje o stanovení výše půjčky.

Zařazení LF UP na seznam institucí podléhajících se na programu FFEL nepochybně několikanásobně zvýší zájem uchazečů z USA o studium na fakultě, která se stává kontaktním a informačním místem studenta pro žádost o podporu. Vyplácí prostředky získané půjčkou studentovi a je zodpovědná za to, že tyto prostředky jsou účelně vynakládány. Zároveň je povinna sledovat studijní postup a prospěch studenta a v negativních případech vyplácení zastavit.

-lf-

Hodnocení vnitřních grantů UP za rok 1998 //I/

Dva miliony korun vydělila Vědecká rada UP na vnitřní granty pro rok 1998. Využití těchto finančních prostředků bylo na zasedání VR UP 14. 6. hodnoceno jako velmi dobré, a to především z hlediska dosažené úrovně předložených výstupů. V tomto čísle Žurnálu UP pokračujeme v přehledu těchto výstupů podle příslušnosti k jednotlivým fakultám:

Přírodovědecká fakulta

10. **Mgr. Jakub Stýskala:** *Syntéza nových heterocyklických sloučenin, studium reaktivitu a jejich biologické aktivity*

Přidělená částka: 40 tis.

Výstup:

J. Stýskala, J. Slouka: *Cyclization Reactions of Hydrazones XXVI: Synthesis of 2-Aryl-2, 3-dihydro-naphito (1,2:4,5) furo (2,3-c) 1,2,4-triazin-3-ones and their use for preparation of 1-Aryl-5-(2-hydroxy-1-naphthyl)-6-azauracils.* (v tisku)

11. **Mgr. Ivan H. Tuf:** *Vliv deforestace na půdní faunu – srovnávací studie tří různě starých porostů v CHKO Litovelské Pomoraví*

Přidělená částka: 20 tis.

Výstup:

I. H. Tuf & J. Ožanová: *Chilopoda and Diplopoda in different ecosystems of Litovelské Pomoraví Protected Landscape Area.* (v tisku)

Tuf, I. H.: *Olomoucká modifikace Tullgrenova extraktoru; Sborník z konference České zoologické společnosti.*

12. **Mgr. Monika Slintáková:** *Optická aktivita krystalů*

Přidělená částka: 20 tis.

Výstup:

I. Vyšín, M. Slintáková: *Note on the quantum mechanical model of optical rotatory dispersion for crystals with the space groups of symmetry D₄₃ and D₆₃; Acta Univ. Palacki. Olomuc., Fac. rer. nat. (1998), Physica 37, 87–98.*

13. **Mgr. Martina Bancířová, Dr.:** *Excitace fotosensibilizátorů*

Přidělená částka: 80 tis.

Výstup:

Bancířová M., Lasovský J., Kolářová H., Lenobel R., Strnad M.: *Chemixcitovaný fotodynamický jev a jeho studium na buněčných kulturách. Pokroky v organické, bioorganické a farmaceutické chemii – Liblice, 98, 16. – 18. listopadu 1998; Sborník*

Bancířová M., Lasovský J., Kolářová H., Frébortová J., Medková J.: *Chemixcitation of phthalocyanines for the photodynamic therapy by phthalhydrazide on the gram-positive and gram-negative bacteria; Bioluminescence and Chemiluminescence: Perspectives for the 21 Century.* (Publishers: John Wiley & Sons. Ltd. 1999)

14. **RNDr. Karel Lemr, Dr.:** *Využití MS a LC-MS při identifikaci metabolitů*

Přidělená částka: 50 tis.

Výstup:

Z. Chmela, J. Veselý, K. Lemr, J. Hanus, L. Havlicek, M. Rypka, V. Krystof, J. Ulrichova, D. Walterova, L. Fuchsova, J. Lukes, H. Kolarova, M. Strnad and R. Lenobel: *Metabolism of Olomoucine, Roscovitine and Bohemine in Small Laboratory Rodents; Cell. Mol. Biol. Lett. 3, 280 (1998);*

K. Lemr: *Spojení HPLC-MS a jeho využití při identifikaci metabolitu; V. pracovní konference o terapeutickém monitorování hladin léků, 22. 10. – 24. 10. 1998, Rožnov pod Radhoštěm, (Sborník).*

15. **Mgr. Libor Mazánek:** *Biodiverzita vybraných skupin terestrických bezobratlých CHKO Litovelské Pomoraví*

Přidělená částka: 35 tis.

Výstup:

L. Mazánek, P. Lásková and V. Bičík: *Two new Palaearctic species of Eupodes similar to E. bucculatus (Diptera, Syrphidae); Volucella 4, 1999. Stuttgart. (v tisku)*

L. Mazánek, M. Barták, Z. Doležal: *Syrphidae; In: Jedlička, L. ed.: Faunistic notes from Czech and Slovak Republics. Dipterologica bohemoslovaca 8. (v tisku)*

16. **Sandra Sweeney:** *Posvátná krajina jako významný rys zemědělské krajiny na Hané*

Přidělená částka: 12 tis.

Výstup:

S. Sweeney: *Transcending time: sacred architecture, sacred land., CLE 98 Praha, Czech Republic, Abstracts of paper presented on international conference Present and Historical Nature-Culture Interactions in Landscapes (Experiences for the 3rd Millennium).*

S. Sweeney: *Wayside Shrines and Field Roads: A Journey through the Sacred Landscape of Haná. (v tisku)*

Stručně

Ve dnech 11. – 14. 9. proběhla mezinárodní konference **Pohyb a zdraví**, kterou uspořádala FTK UP.

***

Ve středu 15. 9. 1999 proběhla na UP **tisková konference** k zahájení akademického roku 1999/2000, na které byli zástupci médií informováni o výsledcích přijímacího řízení, o ubytování na kolejích, volbě rektora aj.

***

V rámci XVIII. neonatologických dnů v Olomouci se ve stejný den v aule Právnické fakulty UP uskutečnila beseda na téma **Ti nejmenší z nás**.

***

V posluchárnách Teoretických ústavů LF UP proběhla ve dnech 15. – 17. 9. 1999 **Celostátní konference lékařské genetiky** s mezinárodní účastí.

***

Kolegium rektora UP se 15. 9. sešlo na svém prvním zasedání v tomto školním roce.

-mav-

K výročí 17. listopadu

Podle dosavadních aktuálních informací si Univerzita Palackého připomene výročí listopadových událostí v rámci těchto plánovaných akcí:

- 2. 11. – vernisáž výstavy J. Štreita (listopad 1989, tvorba ze 70. a 80. let)
- 4. 11. – udělení Ceny rektora studentským pracím (aula FF UP, 14 hod.)
- 5. 11. – tematické číslo Žurnálu UP
- 8. 11. – vernisáž výstavy *Křesťanský samizdat na Olomoucku v letech 1974–79* (budova CMTF UP, rotunda v 1. poschodí, 15 hod.; do 11. 11.)
- 10. 11. – výroční přednáška k poctě J. L. Fischera doc. ThDr. Karla Vrány (aula FF UP, 10 hod.)
- 11. 11. – vernisáž výstavy fotografií Petra Zatloukala (listopad '89 na UP) a Jaroslava Krejčího (pražské vysoké školy v listopadu '89); doplněno trojrozměrnými kuriozitami z majetku Archivu UP (Galerie Zbrojnice, 17 hod.); do 31. 12.
- 13. 11. – Memorál 17. listopadu v plavání (SK UP)
- 16. 11. – Setkání akademické obce PdF UP s významnými osobnostmi listopadu 1989 (aula PdF UP)
- 17. 11. – Mezinárodní turnaj ve volejbalu smíšených družstev k výročí 17. listopadu (Sportovní hala UP)
- 17. 11. – setkání pamětníků v Litovli; na UP seminář doc. Bartečka

V jednání jsou také mimořádné *Večerní rozmluvy prof. Jařaba*.

-mav-

S. Sweeney: *On Monument and Memory: Landscape Imagery and the Articulation of Territory.* (v tisku)

17. **Mgr. Jitka Frébortová, Dr. et Ph.D.:** *Studium antimikrobiálních účinků létek odvozených od rostlinných hormonů cytokininů*

Přidělená částka: 60 tis.

Výstup:

J. Frébortová, J. Slouka, J. Medková, M. Strnad: *Antimicrobial activity of compounds related to biologically active derivatives of purine and pyrimidine; Abstrakt z 21. kongresu Československé společnosti mikrobiologické (Sborník).*

-red-

Pokračování v příštím čísle

Ohlédnutí

Za hematologů chodím rád

Na sjezdy hematologů chodím rád – poučit se o teoretických zdrojích klinických aplikací v bloku postgraduálních přednášek. Člověk tam získá s veškerým pohodlím kvalifikovaný přehled o tom, co je dnes v oboru nové, důležité, ale roztroušené v desítkách zahraničních časopisů a stovkách prací.

Ten letošní, dvanáctý sjezd byl opět s mezinárodní účastí, na vysoké úrovni odborné a společenské, s dokonalou organizací (viz Žurnál 1/9, str. 1). Na parkovišti před Právníckou fakultou UP stálo nepřehledně automobilů, posluchárny a učebny zaplnily stovky účastníků a desítky zástupců vystavujících firem. Příležitostí k přátelským setkáním, odborným diskusím a k navázání osobních kontaktů bylo opravdu dostatek.

Sborník abstrakt (306 str.) a sborník postgraduálních přednášek (252 str.), vydaný péčí Vydavatelství UP v pěkné úpravě, měli účastníci k dispozici. Je radost v něm listovat, vybírat a číst. Na tak velké akci (členěné do mnoha lehkých paralelně běžících bloků) tři odborných lékařských společností si musíte umět vybrat, co vás nejvíce zajímá a co chcete slyšet. Já si vybral a pozorně vyslechl přednášky s tematikou cytokinů, adhesinů, skeletonu erytrocytů a molekulární cytogenetiky. Věřte, že není nad to, když přednáší ten, kdo je v dané tematice mezinárodně uznávaným autorem a objevitelem. Hned se to pozná na projevu – vyvolává pocity vzrušení z nového poznání a uspokojení z pochopení principů biomedicínsky významných jevů. Naším studentům bych přál hodně přednášejících právě tohoto typu. Pokud tam někteří studenti byli, určitě měli co srovnávat. Mohli se přesvědčit, že Hemato-onkologická klinika FN a LF UP, vedená prof. K. Indráčkem, náleží řadu let po zásluze k předním a uznávaným pracovištím s mezinárodním renomé.

Prof. M. Hejtmánek, DrSc.,
LF UP

Experimentální a klinický výzkum

Dokončení ze str. 1

nost, že principy behaviorální medicíny začínají ovlivňovat tradiční terapeutické přístupy v řadě medicínských oborů i u nás. Fakt, že ve světových epidemiologických studiích o rozšíření různých druhů onemocnění zaujímají 36,3 % choroby související s nevhodnými návyky a chováním (např. stravovací návyky, kouření, styl života apod.) a že využitím principu změny chování jak v léčení, tak především v primární zdravotní péči (prevence) lze s těmito chorobami úspěšně bojovat, nás vede k myšlence ukázat širší odborné zdravotnické veřejnosti naše stávající možnosti využití kognitivně behaviorálních a dalších psychologických technik v denní zdravotnické praxi. Záměrem organizátorů bylo poskytnout zájemcům prostor pro výměnu praktických zkušeností v této oblasti a formou přednášek předních odborníků podat přehled současného stavu poznání v jednotlivých oblastech zájmu behaviorální medicíny.

Ke zhodnocení konference prof. Bouček uvedl: V obou částech byl průběh konference v souladu se záměry pořadatelů a byl přínosný. Je nesporné, že přinejmenším představuje dobré východisko pro další snahy pořádajících společností pro usměrňování vědeckého života v oblasti vyšších nervových funkcí. Nezdařil se však náš původní záměr, a to zaujmout kromě oslovených a přihlášených odborníků také praktické lékaře, internisty a ostatní lékaře, kteří především by se měli ze základy behaviorální medicíny seznámit a zakódovat její postupy do každodenní zdravotnické praxe. Z oslovených 320 praktických lékařů se přihlásilo 42, přijeli 2. Z FN Olomouc se pak kromě pracovníků pořádajících klinik a ústavů zúčastnilo asi 10 lékařů!

-mav-

Na (stále) aktuální téma

Obavy z dalších rasisticky motivovaných útoků

Prostřednictvím pracovníků Rektorátu UP získala redakce Žurnálu UP úplné znění petice zahraničních studentů, která vyjadřuje jejich stanovisko k rasistickým projevům extremistických skupin v Olomouci. Přetiskujeme ji ve zkráceném znění nejen jako informaci o iniciativě zastupitelské rady zahraničních studentů na UP, ale současně i jako výzvu všem jejím členům a kolegům k prezentaci problémů, negativních zkušeností i obav na stránkách univerzitního týdeníku.

Petice ohledně bezpečnosti zahraničních studentů (zkrácená verze)

Olomouc je jedno z krásných historických měst, kde můžeme natít také druhou nejstarší univerzitu po Univerzitě Karlově, což přitahuje zájem domácích i zahraničních studentů. Zahraniční studenti pocházejí z různých částí světa a většina z nich má jinou barvu pleti, než na jakou jsou zdejší lidé zvyklí. To vedlo k prudkému nárůstu odporu a nenávisťi různých extremistických skupin, a tak došlo k nespočetným rasistickým útokům na cizince.

Většina z nás se cítí být ve svých právech a svobodách zaručených Listinou základních práv a svobod ohrožena. V poslední době zaznamenáváme mírný pokles těchto útoků, což můžeme vysvětlit buďto snahou vedení LF UP (hlavně paní děkanky) a zastupitelské rady zahraničních studentů, kteří vedli diskusi se zástupci policie o možných opatřeních ohledně této problematiky, anebo důsledkem větší opatrnosti zahraničních studentů.

Avšak nedávné napadení dvou zahraničních studentů skinheady ve vlaku nás nutí nebyť (?) skeptickými a ukazuje na trvajících problémy, na které bychom neměli zapomínat. Skutečný počet rasisticky motivovaných útoků na cizí studenty daleko více přesahuje počet případů, které byly oznámeny na policii. Neoznamené případy zahraničními studenty pokládáme za jejich vlastní chybu, i když dalším důvodem mohou být neznalost jazyka, strach z pronásledování a případně i malá důvěra k příslušnému orgánu.

S rasismem máme během našeho studijního pobytu různé zkušenosti, a to od slovního napadení až po vážné ublížení na zdraví. Chtěli bychom připomenout některé případy, kdy došlo většinou k těžkému fyzickému napadení.

Petice pokračuje výčtem případů s konkrétními daty a jmény napadených, které se udály

od roku 1994, např.: v únoru 1994 napadla skupina 15–20 skinů vracejících se z koncertu pět zahraničních studentů u zastávky tramvaji na Žižkově náměstí, jeden ze studentů byl hospitalizován s úrazem hlavy; o několik měsíců později bylo v tramvaji u Tržnice ublíženo na zdraví syrskému studentu, který proto musel předčasně ukončit studium na LF UP; v prosinci 1995 byl před kolejemi 17. listopadu zmlácen zahraniční student šesti skinheady; v lednu 1996 byli na vlakovém nádraží napadeni dva zahraniční studenti skupinou osmi skinů, jeden ze studentů utrpěl zranění hlavy, obličej a hotnick končetin; v listopadu 1996 byli v blízkosti S-klubu surově napadeni dva zahraniční studenti; v únoru 1997 vyhrožovali v tramvaji skinheadi Američance s tmavou pletí a přiložili jí nůž na krk; ve stejném období došlo u kolejí B. Václavka k incidentu, při němž skupina 20–25 skinheadů vykřikovala hesla „Čechy Čechům!“, „Černé huby, táhněte domů!“, „Pojďte dolů, rozbijem vám hubu!“, na počátku roku 1998 zaútočili skinheadi na autobusovém nádraží na zahraničního studenta, který musel být hospitalizován se zraněním obličej a předloktí; v srpnu tohoto roku jen díky ochraně spolucestujících došlo ve vlaku „jen“ ke slovnímu napadení dvou cizinců...

Zahraniční studenti uzavírají petici apelem na zvýšení zájmu všech příslušných institucí a orgánů o tuto závažnou problematiku:

Samozřejmě Olomouc nepovažujeme za rasistické město a ani z hlediska rasových útoků nepatří na první místo, dobře si uvědomujeme rozdíl mezi extremisty a ostatními lidmi, mezi kterými máme spoustu přátel a kamarádů. Touto peticí, kterou jsme připravili na náš poslední schůzi, chceme znovu upozornit na závažnost problematiky, která stále přetrvává a vyvolává obavy u zahraničních studentů. Chceme vzbudit větší zájem příslušných orgánů o pomoc, o zvýšení preventivních opatření a naší bezpečnosti.

Když se člověk narodí, nemůže si vybrat místo, kde chce být narozen, jakou chce mít národnost a barvu pleti. Může však za to, jak se chová, jak postupuje v životě a jaké pochopení má pro druhé.

Za Zastupitelskou radu zahraničních studentů na UP podepsáni Wabid Firoz Antoni, Imad Zakiah.

Zpracovala -mav-

Zeptali jsme se za vás:

Jaké konkrétní změny vyplývají z nového zákona o vysokých školách v postupu při odvolacím řízení?

Letošní postup při odvolacím řízení – nyní „přezkoumání rozhodnutí“ – zaznamenal některé změny vyplývající z nového zákona o vysokých školách. Podle informací, které Žurnálu UP poskytl vedoucí právního oddělení UP JUDr. L. Antonů, je podle nového zákona při řízení o změně rozhodnutí o výsledku přijímacích zkoušek (dříve odvolací řízení) výrazně posílena kompetence děkana fakulty: podle dřívějších zákonných předpisů děkan nemohl rozhodovat ve věci o odvolání uchazeče o studium a byl povinen všechny žádosti o odvolání předkládat rektorovi vysoké školy. Podle nového zákona o vysokých školách je děkan oprávněn vyhovět žádosti studenta a původní rozhodnutí o nepřijetí ke studiu zrušit (tzv. autoremedura). Rektorovi pak postupuje pouze ty žádosti, kterým nevyhověl. Rozhodnutí děkana o nepřijetí ke studiu může rektor následně zrušit pouze v případech těch

rozhodnutí, kterými byl porušen zákon či vnitřní předpisy školy včetně podmínek přijímacího řízení.

Druhá změna se týká termínu podání žádosti o přezkoumání rozhodnutí, který představuje 30 dnů ode dne doručení. Letošní zkušenosti naznačují, že tato lhůta, po kterou uchazeči o studium čekají na výsledek přijímacího řízení, je často neúměrně dlouhá. Např. podle informací vedoucí studijního oddělení PřF UP A. Klegové ti, kteří požádali o přezkoumání rozhodnutí na PřF UP, ještě tři měsíce po přijímacích zkouškách (na PřF UP se konaly na počátku června) nevědí, budou-li ke studiu přijati. Je mi jich upřímně líto a někdy se opravdu těžko vysvětluje, proč to děje šlo rychleji. A to již nechci komentovat nutnost doručování do vlastních rukou, kdy se řada těchto dopisů vrací, poněvadž je pošta odmítá vydat komukoli jinému než adresátovi, který je třeba určitou dobu mimo místo bydliště – musíme si toho dost vyslechnout o byrokracii, za kterou vůbec nemůžeme, dodala A. Klegová.

-mav-

Z vědeckých pracovišť UP

Pokusy na zvířatech Již Hippokrates a Galén ...

Rozvoj biomedicinských věd byl, je a nepochybně nadále bude bezprostředně spojen s užitím zvířat v experimentu. Již antičtí lékaři Hippokrates (400 let př. n. l.) a Claudius Galén (130–210) používali pokusy na zvířatech s cílem osvětlení některých fyziologických i patologických problémů. O Galénových experimentech na vepřích a opicích jsou dochované písemné zprávy. Tyto jeho anatomické a fyziologické studie byly po mnoho století základem lékařské praxe. Z počátku ojediněle, nesystematické experimenty na zvířatech se postupně staly fundamentální částí biomedicinských vědeckých metod.

Nový obor s etickými aspekty

Stále se zvyšující potřeba zvířat k experimentům donutila biology k zakládání chovů tzv. laboratorních zvířat chovaných cíleně pouze pro experimentální účely (potkani, myši, řídkéji morčata a králíci). Chov laboratorních zvířat v období mezi válkami se dostal na vědeckou bázi, postupně vznikl nový vědecký obor – věda o laboratorních zvířatech, jehož neoddělitelnou součástí jsou etické aspekty pokusů na zvířatech.

Etické otázky pokusů na zvířatech vyvolávaly řadu ostrých střetů mezi lékaři a laickou veřejností. Ve viktoriánské Anglii se zrodila první ochranná, anti-vivisekcionistická společnost *The Victoria Street Society*, jejíž zásluhou byl ve Velké Británii přijat první zákon na ochranu zvířat – „Cruelty to Animals Act“ (1876). Ochrana zvířat se stala ještě aktuálnější s nárůstem pokusů na zvířatech a pochopitelně opakovaně vyvstala otázka o účelnosti a nevyhnutelnosti některých experimentů, příkladně pokusů spojených s testováním kosmetických přípravků.

Dohoda o ochraně zvířat

Problematikou ochrany zvířat se zabývá celá řada dokumentů Rady Evropy, zejména *Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmových chovech* (1987), která byla ratifikována v ČR.

V České republice řeší otázky ochrany zvířat zákon České národní rady ze dne 15. dubna 1992 v novelizované formě z roku 1993, 1994 a vyhláška Ministerstva zemědělství ČR ze dne 4. prosince 1997. Cílem všech uvedených zákonných opatření není vyloučení pokusů na zvířatech z metodologického arzenálu biomedicinských věd, ale vytvoření podmínek, za kterých by pokusnému zvířeti nebyla působena bolest, utrpení nebo poškození nad rozsah nevyhnutelný vzhledem k účelu, který se pokusem sleduje (§ 16 zákona 246/1992). Zákon jasně definuje, že „pokusy mohou být povoleny pouze po ověření, že při současném stavu nelze zajistit poznatky nebo jejich využití jinými metodami nebo postupem“.

Zákonně ustanovení také vymezuje, kdo a za jakých podmínek pokus na zvířeti může konat. Veškerou práci s laboratorními zvířaty sleduje odborná komise, která posuzuje významné projekty z hlediska zákona na ochranu zvířat.

Akreditace podmínkou

Nezbytnou podmínkou k práci s laboratorními zvířaty je akreditace pracoviště, vázaná na splnění podmínek optimalizace chovu a využití zvířat.

Omluva

Omlouváme se za chybné uvedení jména autora textu k výstavě doc. P. Herynka (Žurnál č.1/9). Jeho správné znění je Jiří Valoch, nikoli Valouch.

-red-

Pokusy se tedy směřují provádět jen v zařízeních, kterým Ústřední komise pro ochranu zvířat Ministerstva zemědělství ČR vydala akreditaci. Vlastní experimenty na zvířatech mohou vykonávat pouze lékaři, veterinární lékaři a osoby s jiným vysokoškolským vzděláním biologického směru, pokud se ovšem prokazatelně seznámili s metodami chovu a práce na pokusných zvířatech a pokud získali osvědčení o odborné způsobilosti. Experiment je realizován podle předem schváleného projektu, který určuje záměry, metodiku nebo standardní operační postup, provedení a ukončení pokusu. O druhu a počtu zvířat použitých v pokuse, stejně jako o způsobu ukončení pokusu, se vede podrobná dokumentace.

Stav na Lékařské fakultě UP

Lékařská fakulta UP si díky velkorysému rekonstrukci prostor zvířetníku zajistila udělení akreditace jako jedna z prvních. Vybudovala bariérové oddělení, v němž je prostor pro zvířata oddělen od vnějšího prostředí a vstup i výstup zvířat, osob a materiálu je možný pouze způsobem zajišťujícím ochranu před průnikem nežádoucích vlivů z vnějšího prostředí. Toto bariérové oddělení je dnes součástí Ústavu pro práci s laboratorními zvířaty LF UP, který je místem nejen pro poskytování optimální péče laboratorním zvířatům, ale i pro

experimentální práce na zvířatech prováděných pracovníky oborů imunologie, biofyziky, biochemie a farmakologie.

Alternativní metody

Vedle pokusů na zvířatech je úkolem výzkumných pracovníků biomedicinských oborů vážně se zabývat hledáním jiných, alternativních metod, které by mohly nahradit pokus na zvířatech (alternativní metody podle koncepce „tří R“: Refinement, Reduction, Replacement). Alternativní metody mají zmírnit utrpení používaných zvířat, redukovat jejich počet, nahradit obratlovce bezobratlými, nebo nahradit zvířata úplně.

Dle prof. Michaela Ballse z European Centre for the Validation of Alternative Methods (ECVAM), lze mezi alternativní metody počítat využívání dat získaných v pokusech s zvířaty v minulosti, lepší experimentální design, matematické modelování, používání nižších organismů a časných vývojových stadií obratlovců, in vitro metody tkáňové a buněčné kultury.

Doc. Jiří Luža, CSc.,
LF UP

Pozn. red.: Autor je předsedou odborné komise pro práce s laboratorními zvířaty ma LF UP.

Významný absolvent naší univerzity

Jiří Prochaska (1749–1820), český lékař původem ze Znojma, nastoupil po ukončení gymnázia (1765) na olomouckou univerzitu a po dvou letech zde obdržel doktorát z filozofie. Potom studoval na vídeňské univerzitě medicínu, velmi ho zaujala anatomie. Promoval r. 1776 a již r. 1778 byl jmenován mimořádným profesorem anatomie na vídeňské univerzitě. Ve svých 29 letech se stal vedoucím katedry anatomie, kterou rozšířil a přeměnil na ústav. Byl jedním z osmnácti rádných členů Královské české společnosti nauk, členem akademii ve Vídni, Paříži a Petrohradě, členem řady zahraničních lékařských společností. Jeho vě-

decký věhlas byl veliký, publikační aktivita neobyčejně vysoká. Jeho dílo zahrnuje problematiku anatomie, patologie, histologie, embryologie, fyziologie, toxikologie, balneologie a očního lékařství. Stejným dílem je *Uvaha o funkci nervové soustavy* z r. 1784, která položila základ nauce o nervovém reflexu. Za zmínku stojí, že se na přání rodičů měl stát kapucínem. (Podle: *Tempus medicorum* 8, s. 17, 1999.)

-mh-

Glosa

O populaci

Kdo je proti účinné regulaci porodnosti, vyjadřuje vědomě či nevědomě souhlas se zvýšenou úmrtností po narození. Toto tvrzení vyplývá z matematického modelu populačního růstu a najdeme je v učebnicích. Chudě a ještě chudší země narazily na hranici „zatížitelnosti“. A tak počet obyvatel třetího světa bude pomalu klesat nikoliv díky poklesu porodnosti, nýbrž v důsledku výrazného zvýšení úmrtnosti – torčí zpráva World Watch Institute (Washington, 1998). To znamená nemocni, hladem a válkami.

Počet obyvatel ČR má do roku 2020 poklesnout o 470 tisíc. V několika minulých letech činil úbytek obyvatelstva ČR přirozenou měnou 22 tisíc, ani imigrační ztrátu nevyrovnal. Není-li to jen krátkodobá fluktuace, ale dlouhodobý trend, pak je český národ na cestě k vymření.

Co by asi na takovou mizérii řekli buditelé českého národa svým politikům? Co o tom soudí čeští vzdělanci, duchovní pastýři a vědci? Téma světové a české populace, jak se zdá, nevzrušuje nikoho ani v naší univerzitní obci.

-mh-

Pesimisté měli pravdu

V roce 1963 žily na Zemi 3 miliardy 110 milionů lidí, v roce 1971 už to byly 3 miliardy 706 milionů. Rozvážní, umírnění odborníci v roce 1963 odhadovali, že roku 2000 dosáhne počet obyvatel na světě 4 miliard. Více autorů se však přiklánělo k číslu blízkému 5 miliardám. A pesimisté? Ti soudili, že to bude přes 6 miliard lidí, tj., že se za necelých 50 let počet lidí více než zdvojnásobí.

Současnost dává zapravdu odhadům pesimistů. V letošním roce totiž dosáhne počet obyvatel na Zemi šesti miliard. Vypočítal to příslušný Fond OSN pro otázky populace (UNPFA), který stanovil 16. června 1999 jako „Den šesti miliard“.

-bh-

Postmodernismus a věda

„Když jde o vážné záležitosti, když jsou v sázce lidské životy a blahobyt, když se rozhoduje o důležitých zdrojích, pak jediné vědění, které se legitimně smí použít, je to, jež splňuje kritéria osvícenecké filozofie... Vážné vědění postmodernímu relativismu nepodléhá, ale okrasu našeho života ano. Stoupencům relativismu je možno jen říci: Poskytujete skvělý popis způsobu, jakým si vybíráme menu nebo tapety. Pokud jde o popis skutečnosti našeho světa a návod k chování, je vaše pozice k smích.“

(Arnošt Gellner)

-kos-

O čem se (ne)mluví

Proč Univerzita Palackého subvencuje podniky?

Podle nového vysokoškolského zákona 111/98 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1999, je vysokým školám umožněna tzv. doplňková činnost, tj. provozování obchodních aktivit, které přinášejí mimorozpočtové zdroje. V podstatě jde o ty činnosti, které byly dosud realizovány jako tzv. vedlejší hospodářská činnost a na mnohých fakultách byly významným zdrojem doplňkových příjmů. Se změnou právní subjektivity fakult vyvstala nutnost nové i dosavadní smlouvy zajišťující tuto oblast činností nově zpracovat, resp. opravit jejich platnost podle litery zákona (některé z nich nebyly uzavřeny po 1. 1. 1999 oprávněnými osobami; v řadě případů by měla stačit generální konvalidace těchto právních úkonů rozhodnutím rektora).

Komerční centrum – vyhodíš jej dveřmi, přijde oknem...

V této souvislosti bylo na úseku prorektora UP pro vědu a výzkum k 1. 12. 1998 vytvořeno nové pracovní místo, jehož náplní mělo být mj. soustřeďování informací z jednotlivých fakult a zajištění potřebných podkladů pro vytvoření základní databáze výstupů vědeckovýzkumné činnosti na UP. Současně by mělo být provedeno zpětné právní ošetření ve věci využívání veškerého univerzitního zařízení, které realizaci těchto činností umožňuje. Jejich režie je totiž hrazena z rozpočtových prostředků UP (dotace MŠMT ČR), přičemž výsledný efekt se dostatečně neodráží ve finanční situaci univerzity, resp. je vyjádřitelný pouze v oblasti přístrojového vybavení či zlepšení platových podmínek na určitém konkrétním pracovišti. Především by se však tyto výchozí informace měly stát odrazovým můstkem ke kvalitativně novému způsobu získávání mimorozpočtových zdrojů pro celou univerzitu – k vyhledávání možností materializace výsledků vědeckovýzkumné či pedagogické činnosti na UP.

Myšlenku o vybudování tzv. komerčního centra UP formuloval vedoucí právního oddě-

lení UP JUDr. L. Antonů už na konci 80. let, nyní se její naléhavost vrací s mnohem větší vahou. Vedle zmíněné legislativní nutnosti vytváří snižující se rozpočet vysokých škol stále větší tlak na hledání nových finančních zdrojů. Ty by se měly opírat o využití nejen extenzivních metod hospodaření (úspory, racionalizace výdajů včetně účinné personální politiky), ale i o možnosti komercializace duchovní činnosti univerzity.

Ideální stav aneb Jak zvednout chybějící miliony z ulice

Podle informací JUDr. L. Antonů jsou výstupy z vědeckovýzkumné a pedagogické činnosti vysoké školy chráněny právem průmyslového vlastnictví (tj. průmyslové vzory, patenty, technologické postupy, metodiky atp.). Právně čisté a současně ekonomicky efektivní hospodaření by tedy mělo být následující: produkt jako výsledek vědeckovýzkumné a pedagogické činnosti je chráněn patentem nebo jinou formou a stává se prodejní formou licence; z tohoto zisku pak je určena odměna pro autora produktu a zisk pro vlastníka patenty (licence), tj. pro zaměstnavatele (v tomto případě vysokou školu), z jehož prostředků jsou produkty realizovány. Právo nakládat s patentem, ochrannou známkou apod. má zaměstnavatel (pracovníci jsou v závazném pracovním poměru); autorům náleží předem sjednaná odměna.

Pro univerzitu představuje tento zdroj příjmů nejen možnost pokrytí nákladů na dané oblasti vědeckovýzkumné činnosti, ale i dosažení výrazného čistého zisku několikanásobně převyšující dosavadní sumy (v zahraničí dosahují tyto zisky desítky milionů USD nebo DM). Odměna pro autory by mohla být přitom vyšší než při dosavadní praxi, např. při využití prodeje licence několika výrobcům při zdokonalení postupů při stanovování cen produktů, při vyhledávání nových nabídek na využití výsledků vědeckovýzkumné činnosti apod.). Podle odhadu dr. Antonů by se také výrazně

snížila vytíženost vědeckých a pedagogických pracovníků, kteří za současného stavu věnují různým administrativním činnostem spojeným s prodejem výsledků své práce až 40 % své pracovní kapacity; ta by mohla být naopak využita ve prospěch vlastní vědeckovýzkumné činnosti. Komerční centrum by mělo převzít všechny tyto činnosti, jeho pracovníci by také vyhledávali a poskytovali další vhodné možnosti pro komercializaci vědeckovýzkumných výsledků, tj. grantové příležitosti, zájem podnikatelských subjektů o určité druhy produktů apod.

Toto vše ovšem předpokládá disponovat informacemi, na jejichž základě by bylo možno mapovat potřeby pracovišť (jejich specifické zaměření, jejich zájem o určité oblasti, typ a zaměření výzkumu, který by potřebovali podpořit atd.). Podle zjištění pracovnice úseku prorektora UP pro vědu a výzkum Mgr. Štoselové, která na nově vytvořeném místě referátu prorektora UP pro vědu a výzkum působí, se tyto zásady uplatňují v praxi drtivě většiny vysokých škol v ČR (ČVUT, UK Praha, MÚ Brno, OU Ostrava, Jihočeská univerzita České Budějovice aj.), které jsou stoprocentními vlastníky patentů. UP je tedy v tomto ohledu neslavnou výjimkou.

Realita aneb Lepší vrabec v hrsti...

Podle dosavadních zkušeností Mgr. H. Štoselové však komunikace s fakultami zatím nepřináší očekávaný efekt: jejich vedení více nebo méně ignoruje snahy referátu pro vědu a výzkum UP získat potřebné informace nejen o dosud platných smlouvách, ale i bližší údaje o vědeckovýzkumném zaměření a výsledcích konkrétních pracovišť. Podle některých signálů ani na fakultách neexistuje jednotná databáze či úplná evidence smluv s podnikatelskými subjekty a vnějšími partnery. Všeobecně nevěluje k vytvoření jakéhokoli centralizovaného pracoviště, které by soustředilo výstupy z vědeckovýzkumné činnosti, se odrazí i v situaci, kdy se autoři některých již realizovaných produktů ani nepokoušejí finančně zhodnotit výsledky své práce (například nejrůznější metodiky vypracované na různé typy škol apod.).

V dosavadní praxi podniky oslovují přímo konkrétní pracoviště, ta se však se svými obchodními aktivitami nechlubí. Přitom na některých fakultách zahrnuje veškerá vedlejší hospodářská činnost desítky smluv, o kterých se úsek prorektora pro vědu a výzkum dostávají pouze náhodně a neúplně informace o výstupech špičkových odborníků, či jednotlivých pracovišť.

Podle názoru dr. Antonů jsou přitom zisky pro autory a pracoviště spíše nevýhodné: vzhledem k tomu, že autoři obvykle nejsou profesionálními manažery, nemají možnost ovlivnit výši ceny a podnikatelský subjekt si tak může cenu diktovat. Je pro něj samozřejmě výhodné zaplatit místo několika milionů univerzitě jen cca třetinovou částku konkrétnímu pracovišti nebo osobě. Řešitelé se mylně domnívají, že jde o jejich vlastnictví, a spokojí se s málem, čímž – jak zdůrazňuje dr. Antonů – je dána přednost mnohem nižšímu efektu: Jsou fascinováni, že dostanou půl milionu a už neuvažují o tom, že za jiných podmínek by mohli během 10 let získat třeba miliony dva. Pro obě strany – pracoviště i podnik – jde samozřejmě o jednodušší postup a pro partnerský podnik i výhodnější, de facto však dochází k paradoxní situaci: místo aby podniky subvencovaly univerzitu, je tomu právě naopak (např. nesmírně nákladná provozní doba přístrojů nebývá započítána do smluvní ceny).

Otázka pro prof. K. Lenharta, DrSc., prorektora UP pro vědeckobadatelskou činnost:

Potřebuje UP komerční centrum?

Určitě ano. Moderní vědecký výzkum je drahý a prostředky na výzkum (granty) jsou nedostatečné. Nejbližší budoucnost žádnou zásadní změnu nepřinese.

Rada vlády ČR pro výzkum a vývoj na svém kořtnovém zasedání konstatovala, že ČR v řadě ukazatelů zaostává v oblasti vědy za vyspělými zeměmi. Příčinu této skutečnosti vidí Rada především ve stagnaci výdajů za vědu a výzkum v ČR. Je proto třeba pohlédnout se po nezbytných prostředcích jinde, především v podnikatelské sféře.

Ukolem komerčního centra je vyhledávat a poskytovat vhodné možnosti pro komerční využití výsledků vědeckovýzkumné práce. Tento záměr není ničím novým: univerzity ve vyspělých zemích běžně spolupracují s průmyslovými a jinými podniky, a získávají tak další prostředky pro vědeckou práci. Také na řadě vysokých škol v ČR již pracují centra zprostředkující kontakt mezi pracovníky výzkumu a podnikatelskou sférou.

Na UP se zárodek komerčního centra postupně vytváří. Referentka na úseku prorektora pro vědu se částí svého úvazku zaměřuje uvedeným směrem – seznamuje se s příslušnými právními předpisy, spolupracuje s právním oddělením UP, účastní

se seminářů věnovaných této problematice. Náplň činnosti komerčního centra UP jsme shrnuli do 18 bodů tento materiál je zájemcům k dispozici. Pro stručnost bych se na tomto místě chtěl zmínit pouze o dvou oblastech:

První se týká smluv o spolupráci na řešení určitého problému, které uzavřeli pracovníci UP s některými podniky. Měl jsem možnost spolu s právníkem si některé tyto smlouvy prostudovat: velmi často obsahovaly chyby, byly pro UP nevýhodné a některé – přísně vzato – neplatné.

Druhá oblast se týká právní ochrany výsledků vědecké práce (patenty, průmyslové vzory aj.). Nikdo si nemůže dělat iluze o tom, že je schopen zabezpečit tuto stránku bez spolupráce s právníky – specialisty.

Komerční centrum UP má sloužit katedrám UP a jejich pracovníkům. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že možnosti praktického využití tvůrčích schopností pracovníků univerzit jsou velké. Lze tak získat nejen další prostředky k vědecké práci, ale také celou řadu podnětů.

Je to dobrý záměr. Pokusme se jej, prosím, podpořit!

Prof. K. Lenhart, DrSc.

Zkušenosti ze zahraničí

Grantový systém v Izraeli

Už pár let se v naší zemi financuje vědecký výzkum velkou měrou prostřednictvím Grantové agentury ČR (GAČR). Stojí za srovnání podívat se, jak vypadá grantový systém v Izraeli, zemi, která se umísťuje na prvním až druhém místě na světě v počtu vědeckých publikací na jednoho obyvatele.

Obdobou naší Grantové agentury je Israel Science Foundation (ISF), instituce s ročním rozpočtem kolem 30 milionů dolarů. To je částka jen o málo větší než rozpočet GAČR – kolem 26 milionů dolarů. Také počty podávaných přihlášek a procento úspěšnosti jsou podobné v obou zemích – v Izraeli 900 přihlášek ročně, z toho 1/3 bývá přijata, v ČR 1600 přihlášek, také 1/3 přijímána. Hlavní podpora se soustřeďuje na tříleté projekty.

Možnosti na získání financí ovšem nekončí u ISF, své grantové programy mají i jednotlivá ministerstva, soukromé organizace a řada programů pochází z mezinárodních dohod. Na Weizmannově institutu, čítajícím kolem 1200

vědeckých pracovníků se o zprostředkování grantové administrativy stará pětičlenný úřad – Office of Research Grants and Projects (ORGP) – vyhledává informace, kde jsou jak peníze dostupné a informuje o nich zdejší vědeckou komunitu. Napočítal jsem u nich odhadem 150 finančních zdrojů pro vědecký výzkum. ORGP se snaží servírovat informace co nejstravitelnější formou, zveřejňuje kalendář uzávěrek na podání přihlášek; za institut tak přihlášky posílá a uzavírá smlouvy.

Snažil jsem se vyzpovídat nějakého „typického“ řešitele, jak je se zdejšími systémem spokojen, ujasnit si některé detaily. Profesor Averbukh mi ale hned sdělil, že se za typického nepovažuje – má prý nadprůměrné štěstí, co se týče přijetí. Systém ale považuje za dosti férový – projekty se posílají asi patnáct (!) posuzovatelům, z toho většinou (ne-li všem) v zahraničí. Zřejmě to omezi efekt uzavřených klubů vzájemně se podporujících kamarádů v zemi, kde se skoro každý zná s každým. (Pozn.: u GAČR jsou tři posuzovatelé, alespoň jeden zahraniční.) Jak dlouho to trvá napsat projekt a kolik času uplyne mezi podáním přihlášky a rozhodnutím o přijetí? Práce na projektu zabere asi dva měsíce, rozhodovací proces trvá přibližně rok. V ideálním případě

může projekt začít běžet po 13 měsících od podání přihlášky. Řešitel však nedisponuje všemi financemi, které vyhrál – kolem 20 % si vezme institut pro svůj vlastní provoz. „A kolik grantů vlastně dohromady máte?“ „Těžko dát jednoduchou odpověď“, začíná odpočítávat prof. Averbukh, „ne všechno jsou opravdu velké projekty... něco je třeba jen podpora na cestování. Teď zrovna mám jeden velký grant a asi pět malých.“

Izrael, který má zhruba dvojnásobný hrubý domácí produkt proti České republice, z něj 2,2% dává na výzkum a vývoj; pokud bychom počítali pouze státní výdaje, bylo by to 1,3% HDP. S tímto stavem tu ale nejsou spokojeni a v roce 2005 chtějí dosáhnout celkové podpory 3% HDP. V České republice přichází na výzkum a vývoj 1,2% našeho HDP, ze státní kapsy je to ovšem jen 0,37% HDP. Izraelci vědí, že být nejlepší je pro ně otázkou přežití; být nejlepší začíná u nejlepšího výzkumu. U nás se našťestí – zatím – o přežití tak moc bát nemusíme. Ale opravdu chceme jenom přežít?

RNDr. T. Opatrný, Dr.,
Katedra teoretické fyziky PŘF UP
a Weizmann Institute of Science, Izrael.

Nepříjemné signály aneb Existuje ještě univerzita jako celek?

Na obranu vedení UP dr. Antonů uvádí, že současné období je velmi kritické pro řešení mnoha aktuálních otázek (změny v legislativní úpravě a organizaci řízení vyvolané přijetím nového zákona o vysokých školách). Dosaďovací postup je tedy do jisté míry pochopitelný, zároveň však si podle jeho názoru vedení univerzity neuvědomuje, jaké ztráty univerzité přibudou, když těmto otázkám nebude věnována prioritní pozornost. Zákon o vysokých školách není sice dokonale a umožňuje různé výkladové postoje, ale o to nutnější je přijmout takové organizační normy, které jsou schopny nedostatky zákona kompenzovat přijetím určitého principu v organizačním řádu školy, a vyhnout se tak zakonzervování status quo. Kvestor má např. od 1. 1. 1999 – jako ekonomický zástupce rektora – právo kontrolovat hospodaření vysoké školy, tudíž i způsob realizace doplňkové činnosti na fakultách. Pokud zvolený způsob hospodaření univerzity přináší ztráty, musí být neprodleně řešen, i navzdory eventuálním snahám fakult o udržení dosavadního stavu, zachování kompetencí a decentralizace.

Jak připomíná dr. Antonů, materializace duchovní činnosti je možná prakticky na všech fakultách a politiku realizace průmyslových práv by podle jeho názoru zvládl realizovat cca tři lidé pracoviště případného komerčního centra, přičemž zřízení takového střediska by bylo vstupním kapitálem, který se v průběhu času několikrát zaplatí (tj. zaplatí jej zájemci o licenci). Dr. Antonů je přesvědčen, že pokud by komerční centrum fungovalo již od roku 1993, finanční prostředky by se univerzitě již vracely.

Ani po deseti letech, kdy se touto otázkou vedení univerzity nezabývalo, není zdaleka zřejmé, jakým způsobem je univerzita schopna sumarizovat výsledky své vědeckovýzkumné činnosti, natož je využít s vyšším finančním efektem. Bohužel tak zároveň vysílá sobě i svému okolí závažnou informaci o tom, že ani každoroční lamentace nad výši státní dotace ještě nemusí nutně implikovat odhodlání hledat, nacházet a realizovat nové zdroje finančních prostředků, byť by se nabízely přímo v centru vlastní předmětné činnosti. Vnučuje se i otázka, zda partikulární zájmy fakult a jednotlivých pracovišť UP jsou ještě schopny dohlédnout k horizontu univerzity jako celku.

V. Mazochová

Fejeton

Chyba jako zdroj poznání

Že se chybami člověk učí, tvrdí moudrost lidí už dávno. Dokonce to i vysvětluje: metoda trial and error, pokusu a omylu, využívací mechanismu zpětné vazby, se považuje za poměrně výstřední model schopný vysvětlit, jak naše poznání postupuje vpřed.

Samozejmě, že z tohoto modelu, hodnotícího chybu jako podnět k hledání nového, se vylučuje chyba typu justičního omylu, od jehož důsledků už nelze zacouvat zpátky k novému rozjezdu.

Dále pomijím nejružnější kritiky, recenzenty a korektory, pro něž je existence chyb a vědomí existence chyb přímo základem jejich bohulibých životů.

Chyba je prostě fenomén doprovázející člověka na jeho životní pouti stejně neodbytné a vytvářené třeba jako řízení nebo dluhy. Obojí je taky třeba hasit a likvidovat.

Chyba však není fenomén výhradně lidský. Je zřejmě vlastní každému aktu a procesu tvoření. Dokonce i Hospodin shledal kdysi člověka, jako část svého díla, produktem vadným, tedy chybou – kterou se pokusil napravit už v počátečním stadiu jednak vyhnáním Adama a Evy z ráje a posléze dopuštěním potopy k záhubě hříšného pokolení, z něhož byla vyňata pouze rodina spravedlivého Noea.

Chyby nedělá jenom ten, kdo nedělá nic. Dokonce, jak znám z osobní zkušenosti, se stává, že i nicnedělání mi někdy moc nejde, bývá jakési nedomrlé a za málo stojící. Vlastně tedy vadné či pochybné.

Jako jedinec, od něhož se očekává, že tu a tam napíše něco, co by si případně i jiní měli přečíst, mě zajímá i onen druh chyby, který se vyskytuje v kontextu psaní. Texty článků, knížek, učebnic a skript se rodí v prostředí, kde se chybami jen hemží – a podstatná část autorského úsilí se vlastně spotřebovává jejich stiháním, honem na ně, ve snaze rozpoznat je, vymýtit, odstranit a nahradit artefakty patřičnými a bezchybnými.

Chyba jako kulturní, civilizací jev může být podrobována vědeckému zkoumání stejně jako ště-

pení atomového jádra, rozmnožování kudlanky nábožně, případně růst ozónové díry nad Arktidou. A tak, když mi nedávno přítel laskavě sdělil – Docela hezkou knížku jsi napsal, ale hned na straně 3 máš chybu – rozhodl jsem se, že musím pro poznání chyby jako její intenzivní péstítel taky sám něco udělat. A začal jsem tím, co bylo právě po ruce.

Při poslední korektuře učebního textu, který právě připravujeme k vydání, jsem našel v seznamu chyb 50 položek. Takových, jaké v tomhle prostředí obvykle dobře vegetují – od překlepů přes vynechané slovo až po věcné chyby ve vzorcích a tabulkách. U každé byla vyznačena stránka nálezů, ve vztupném seřazení. Tato posloupnost umožňuje velice snadno odečítat hodnoty veličiny počet stránek mezi dvěma za sebou jdoucími chybami; tyto hodnoty jdou od nuly (jsou-li na téže stránce alespoň dvě chyby najednou) přes 1, 2, atd. výše. Jinak řečeno, jde o délku X intervalu mezi dvěma následujícími chybami. Délka tohoto intervalu se pohybovala v rozmezí od nuly do 41, s průměrem 5 stran. O veličinách tohoto typu se soudí, že by měly mít alespoň přibližně exponenciální rozdělení, s distribuční funkcí, v uvažovaném případě, danou výrazem $F(x) = 1 - \exp(-x/5)$.

Po vynesení do grafu se ukázalo, že zjištěná data tomuto zákonu vyhovují docela uspokojivě.

Od stolu jsem vstal o něco spokojenější než jsem k němu usedal.

Ano, je to tak – jsem člověk chybující. Teď už však vím, že moje chyby se řídí zákonem dobře popsatelem statistickou teorií. Nejsou to tedy divoké chyby, nekultivované a zpusťlé. Mé chyby se umějí slušně chovat. Respektují zákony, totiž teorii.

A napadlo mě, že podobný pocit může mít lékař, kterému pacient sice umřel, pitva však prokázala, že svou pozemskou pouť ukončil v soulaďu s diagnózou, lékařem předem stanovenou.

Prof. S. Komenda

Diskuse, názory, ohlasy

Ad: Slovanská studia
po třinácté

(Žurnál UP č. 1, 10. 9. 1999, s.7).

Tvrzení doc. M. Hirschové, CSc., ředitelky *Letní školy slovanských studií* pořádané FF UP, že „po více než půlročním úsilí se nám podařilo dosáhnout toho, aby se informace o *Letní škole* objevila na bočním panelu webové stránky UP“, mne jako odpovědného redaktora webových stránek nemálo překvapilo. Když totiž v červnu tohoto roku požádala telefonicky doc. Hirschová o toto umístění, tak jí redakce promptně vyhověla. Před tímto datem nebyla žádná podobná žádost ze strany doc. Hirschové, ani jiných členů organizačního štábu LŠ vznesena.

Navíc si dovoluji pochybovat o tom, že by právě uvedení upoutávky na hlavní listě univerzitní webové stránky znamenalo takový dramatický zvrat v propagaci *Letní školy slovanských studií*, o jakém píše doc. M. Hirschová. Zahraniční zájemci o studium češtiny určitě nehledají podobné nabídky mechanicky, tj. prostým prohlížením webových stránek jednotlivých univerzit. Existuje přece spousta vyhledavačů, které najdou příslušné místo kdekoli, bez ohledu na úroveň jeho „zavěšení“ na té či oné webové stránce. Já jsem to zkusil s AltaVistou – a adresa webových stránek UP obsahující informaci o LŠ v anglickém jazyce se objevila hned na jednom z prvních míst vyhledaných stránek. Určitě by také stálo za úvahu konkretizovat nabídku LŠSS UP na již existujícím zahraničním serveru (www.slavic.ohio-state.edu/people/holdeman/olomouc), kde se nabízejí služby této letní školy UP. Samopláči by se nepochybně jen hrnuli, neboť Jeff Holdeman z Ústavu slovanských a východoevropských jazyků a literatur Státní univerzity v Ohiu vysílá studenty do Olomouce za 1815 dolarů, kdežto olomoučtí organizátoři LŠSS se spokojují s částkou takřka o tisíc dolarů nižší.

Text informující o *Letní škole slovanských studií* na webové stránce UP opravdu dlouho chyběl. Jeho absence však rozhodně nebyla věcí redakce webové stránky UP.

PhDr. P. Urbášek, odpovědný redaktor
univerzitních webových stránek

Přečetli jsme za vás

Podle *Reflexu*, nejpoužívanějšího českého magazínu, byla Olomouc zvolena za nejpříjemnější obyvatelné město (most livable city) v České republice. (...) Univerzita Palackého je nejdynamičtější univerzitou v České republice. Využívající kontaktů s více než 40 univerzitami západního světa a hostící stovky zahraničních učitelů, se tato univerzita od roku 1989 ztrojnásobila na 12 000 studentů. *Letní škola slovanských studií* se ve svém 13. roce obstarávání výuky českého jazyka otevírá studentům z celého světa. Během týdne navštěvují studenti kurzy české gramatiky a konverzace, účastní se i přednášek eminentních univerzitních učitelů. Večery mohou být tráveny sledováním proslulých českých filmů na univerzitě a okoušením (sampling) bohatých kulturních a zábaňových nabídek Olomouce. (...) Každý účastník má na výběr buď bydlení na kolejích Palackého (v jednolůžkových či dvoulůžkových pokojích), nebo přístřeší v místní české rodině (k ceně ubytování se připočítává 150 dolarů). Tyto rodiny jsou pečlivě vybrány a důkladně prověřeny *Letní školou*.

Jeff Holdeman na www-page The Ohio State University, Department of Slavic and East European Languages and Literatures, Columbus, Ohio, USA

-red-

Rozhodnutí o rozhodování

Čas od času se ocitáme v situaci, kdy nám jest rozhodnout o tom, kdo by o nás měl v budoucnu rozhodovat. Učinit rozhodnutí o rozhodování. Trochu to připomíná dohodu učiněnou o budoucí dohodě – a snad i ono v politologii tradované šrámkovské a lidověcké – Dohodli jsme se, že se dohodneme.

V onom rozhodnutí o budoucím rozhodování jsou přítomny některé okolnosti, stojící za zmínku.

Předně je dobré si povšimnout, že zatímco ono prvé rozhodnutí je aktem jednorázovým, dokonavým (nepočítaje v to skutečnost, že i k onomu aktu jednorázového rozhodnutí se dospívá na podkladě vnitřních úvah, které samy o sobě mohou být dost rozvěklé) – je ono následně rozhodování realizované subjektem, o jehož oprávněnosti rozhodovat jsme rozhodli, procesem dlouhodobým a relativně trvalým.

Za další, je tu možnost onomu rozhodnutí o budoucím rozhodování se vyhnout. Vzdát se práva, které dokáže tížit anebo alespoň obtěžovat. Takové zřeknutí se práva má – kromě jistého pohodlí – i další výhodu, spíše psychologickou: snadněji se v budoucnu kritizuje ono rozhodování, k jehož genezi jsme nijak nepřispěli, nepodíleli se na něm a nemáme proto za jeho případné důsledky žádnou odpovědnost. Je to známá a v Česku náramně oblíbená varianta tématu *Já nic, já muzikant* ... Je už dějinami ověřeno, že lépe se člověku trpí, má-li nač naríkat a stěžovat si.

A konečně by nemělo ujít pozornosti, že našemu rozhodnutí bude přiznán jenom jakýsi podílový hlas, že naše vůle bude zvažována v kontextu vůlí mnoha jiných subjektů, s námi rovnocenných. Výsledné rozhodnutí bude tak jenom částečně naším, při čemž naše vůle může být převážena, přehlasována vůlí ostatních, takže bude nakonec rozhodnuto proti našemu dílčímu rozhodnutí. Na rozdíl od toho bude ono budoucí rozhodování, o kterém jednorázovým aktem rozhodneme, dopadat stejně na všechny – na ty, kteří rozhodli *tak* i na ty ostatní, kteří rozhodli *jinak*. O těch, kteří se rozhodli nerozhodnout, ani nemluvě.

Má úvaha o tom, jak se rozhoduje o budoucím rozhodování, byla samozřejmě inspirována

na faktem blížících se voleb v akademických obcích našich fakult a také v obci univerzitní. Mám k rozhodování vztah možná bližší než mnozí jiní: do příslušného regálu knižní produkce Vydavatelství Univerzity Palackého (VUP) přispělo naše pracoviště docela nedávno novým titulem *Nástroje objektivního manažerského rozhodování*, který by měl sloužit i rozhodování akademického managementu naší alma mater.

Tento zdroj inspirace nebyl však pro tuto úvahu jediným.

V souvislosti s volbami nejrůznějších typů se mluví o zastoupení žen; někdy dokonce o jistých, v tradici zakoreněných předscudcích, které se projevují jako určitý, byť nevyhlášený *numerus clausus* a překážky kladené přístupu žen k rozhodování o věcech obecných. Do půdy podobnými úvahami zkyplené jsou zasévána semena feministických představ o *political correctness*, podle nichž by prostě mělo ženské zastoupení odpovídat demografické situaci.

Možná k tomu jednou opravdu dojde – já nevím a ani mě z toho hlava nebolí. Chtěl bych v této souvislosti říci asi tohle.

Percentuální zastoupení žen podle demografie je jedna věc – a prokázána schopnost rozhodovat a řídit věc druhá. Rozhodně platí, že žádný organizační talent by neměl zůstat nevyužit – a zejména v případě těch našich kolegů, které takový talent již prokázaly. Schopnost organizovat je dar, jak si uvědomuji pokaždé, když mě nadzvedne nějaký byrokratický počín naší administrativy. Patřím k lidem, kterým přestává chutnat a jimž naskakuje husí kůže při představě, že by sami měli cokoliv řídit. O to víc mě udivuje existence těch z nás, které taková činnost baví a dokáží ji dělat s jistým potěšením (a samozřejmě také úspěšně).

Mívám občas chvíle, kdy začnu na půdě shledávat černý anarchistický prapor a kdy každou organizaci a řízení posílám k čertu; vždycky však zavčas vystrlížím a připustím, že řízení patří k nezbytnostem této společnosti. A ženy, které řídit dokáží, mají ve mně svého fandu, možná opatrného a nepřilíhajícího, o to však opravdovějšího.

Prof. S. Komenda, DrSc.

Čas klonování

Mnoho lidí vzrušuje představa klonování člověka. Představují si, jaké by to bylo, kdybych já – jedinec existoval ve více kopcích. Málokdo ví, že řadu desetiletí se v laboratořích klonují lidské buňky pro biomedicínský výzkum a praktická cvičení. Rostou a množí se v aseptických podmínkách umělého živého média v nádobkách uchovávaných v inkubátoru pro 37 °C s 5 % oxidu uhličitého v ovzduší. V pravidelných intervalech se malý vzorek buněčného klonu přenesou do čerstvého média a buňky tam rostou dál, i když jejich dárce je třeba mnoho let po smrti. Např. HeLa klon získaný r. 1952 od pacientky s nádorovým onemocněním je dodnes jedním z nejužívanějších.

S klonováním živočišných buněk začal před více než sto lety Francouz Emil Roux. „Pěstoval“ vzorky zárodečné tkáně kuřete v solném roztoku. Ale rozhodující objev udělal až Harry Eagle v laboratoři National Institutes of Health, Bethesda, USA v r. 1955 (*Science* 122, 501). Určil chemické složení média pro růst samčích buněk. Obsahuje 13 aminokyselin, 8 vitamínů, 6 soli, glukózu, dvě antibiotika, fenolovou červeň a sérum. V roztoku těchto látek je možné klonovat lidské buňky po 50 až 100 generací, potom samy odumřou. Pokud byly ale získány z nádorů, jsou nesmrtné a v kultuře mohou růst teoreticky věčně. Ovšem jen za předpo-

kladu, že ji laborantka nezapomene včas přesadit do čerstvého média nebo neselže regulace teploty a tenze CO₂ v inkubátoru.

Na naší univerzitě se pracuje s klony (kulturními) lidských a zvířecích buněk v několika laboratořích Lékařské fakulty. Nahrávají do značné míry pokusná zvířata. Např. v laboratoři MUDr. M. Hajdúcha na Dětské klinice testují účinnost léčby nádorových onemocnění na buněčných klonech připravených z nádoru pacienta několikrát během léčby. Výsledkem je informace, zda podané léčivo skutečně zabralo, nebo ne a má být nahrazeno jiným – a kterým z palety užívaných cytostatik. Také volba nejučinnějšího léku je výsledkem testů na klonovaných buňkách.

Je tu ještě jeden čistě teoretický aspekt. V každé buňce lidského klonu je jádro s kompletním genomem. Co když někdo napadne použít toto jádro pro umělé oplodnění lidského vejce (in vitro fertilizace)? Klonování buněk v kombinaci s jejich dlouhodobou konverzací v tekutém dusíku by tak mohlo umožnit zmrzotýchlost našich dědečků, babiček nebo kohokoliv, kdo se kdysi stal dárce buněk – a to dokonce opakovaně, prostřednictvím nepřibuzných žen a v různých rodinách. Splnila by tak tím odevěká lidská touha po životě věčném už tady na Zemi podle vašich představ?

Prof. M. Hejtmánek

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Dne 10. ledna 1834 navštívila olomouckou Studijní knihovnu dvojice mužů. Pětatřicetiletý obtulostlý muž v klerice augustiniánského mnicha se do Pamětní knihy knihovny podepsal jako

„Matthaus Klácel,

Augustinerbibliothekar“, zatímco jeho společník připojil ke jménu „Kampelik Franz“ a uvedenému datu zaměstnání „Praktikant“. O Františku Cyrilu Kampelikovi (28. 6. 1805 – 8. 6. 1872), později východočeském praktickém lékaři a iniciátoru zakládání drobných venkovských spořitelů – kamepeliček, pojednáme někdy příště, neboť dáme přednost biografii předního moravského obrozence a utopického socialisty Františka Klácela, klášterním jménem Matouše. Narodil se 7. dubna 1804 v rodině ševce z České Třebové, kde navštěvoval triviální školu, od roku 1817 byl žákem vzorové hlavní školy v Litomyšli, pak studentem zdejšího gymnázia a v letech 1825–1827 tzv. filozofie (dodnes známé díky Jiráskově Filozofické historii). Roku 1827 vstoupil Klácel do augustiniánského kláštera v Brně, absolvoval brněnský teologický ústav, roku 1833 se nechal vysvětit na kněze a po složení tří rigorózních zkoušek na Františkově univerzitě v Olomouci byl roku 1835 jmenován profesorem filozofie na brněnském filozofickém učilišti. Jako filozof navazoval Klácel na německého filozofa Georga Wilhelma Friedricha Hegela, publikoval mj. první český psaný výklad o filozofii řeči nazvaný Počátky vědeckého mluvnictví českého (1843), ale jeho obšířně německy psané filozofické pojednání, připravené později česky pod názvem Dobrověda (1847), nepovolila roku 1844 cenzura. Mezi svými studenty byl Klácel pro své vlastenecké zaměření a básnický věhlas (v letech 1836–1845 vydal sbírky Lyrické básně, Básně a v Lipsku Jahůdky ze slovanských lesů) mimořádně oblíben, přesto podezření z panslavismu, hegelianismu a „svadění mládeže“ stálo Klácela profesorské místo.

Klácel se pak vydal na cesty, pobýval v Praze, Drážďanech a Lipsku, než našel útočiště u velkostatkáře a mecenáše Antonína Veitha na zámku v Libčově, kde pořádal zámeckou knihovnu a se sochařem Václavem Levým (1820–1870) upravoval blízkou jeskyni (tzv. Klácelku).

V květnu 1845 se Klácel pod nátlakem svých církevních nadřízených vrátil do Brna, kde zpracoval středověký zvířecí epos Ferina Lišák z Kuliferdy a na Klukově (vydaný v Lipsku jako anonymní slovanský rukopis) a pokoušel se o založení českých novin, jež začaly vycházet od ledna 1848 názvem Týdeník v redakci Jana Ohéřala a s výrazným příspěvkem Klácelovým. Revoluci zažil Klácel v Praze, kde se podílel na činnosti Národního výboru, a po porážce pražského povstání v červnu 1848 pokračoval v redakci brněnského Týdeníku.

Od listopadu 1848 na základě pověření moravských stavů vydával Klácel s Aloisem Vojtěchem Šemberou Moravské noviny, pro jejichž čtenáře připravil první český slovník cizích slov. Nemohl však zapomenout na setkání s oslnivou osobností Boženy Němcové, již roku 1849 v Moravských novinách adresoval (jako Ludmile nebo Luděnce) Listy politické, jež vzápětí vydal knižně pod titulem Listy přítele přítelkyni o původu socialismu a komunismu – usoudil tu mj. že „nezvedenost a zpodilost a dcery těchto, tupost a línost, jsou původcem všeho zlého v obci“. Následujícího roku pokračoval Klácel v Moravských novinách dalším cyklem dopisů B. Němcové o obecných otázkách přírody pod titulem Světozor. Pro své Českomoravské bratrstvo, stmelované „bratrským svědomím“, získal Klácel kromě Boženy Němcové a dalších také filozofa Ignáce Jana Hanuše a lékaře, přírodovědce a národohospodáře Jana (Ivana) Helceletu, donedávna profesory olomoucké Filozofické fakulty (zrušené 19. září 1851). Všichni tři se do Němcové vášnivě zamilovali, ta se však během setkání bratrstva v lázních na Horách Matky Boží v září 1851 stala milenkou Helceletovou, a její vztahy s Klácelem ochladly. Klácel ještě do konce roku 1852 redigoval Moravské noviny, a to i po jejich změně v Moravský národní list (od roku 1858 opět Moravské noviny), ale postupně se vzdaloval veřejnému působení, věnoval se přírodovědě (pečoval mj. o pokusnou klášterní zahrádku) a soukromému vyučování.

Když se Klácel dostal do sporů s novým opatem brněnských augustiniánů, zakladatelem genetiky Johannem Gregorem Mendelem, a zkompromitoval se v svými intimními vztahy, rozhodl se k emigraci. V létě 1869 se Klácel přepřel přes Atlantik, v Iowa City se ujal vydávání časopisu Slovan

amerikánský a v únoru 1872 založil pro místní volnomyšlenkářský spolek Hlas Jednoty svobodomyšlných. Po neshodách s vydavatelem se Klácel odstěhoval i s listem do Chicaga, kde krátce vydával také časopis Svojan, pobýval i v dnešním Krokotownu (jehož pojmenování Klácel utvořil) u Kossuthtownu. Psal populární příručky, v nichž propagoval své utopické ideje (s americkými životními zásadami ovšem nesouměřitelné). Nově přepracoval jak Ferinu Lišáka (1880), tak Listy přítele k přítelkyni... pod titulem O pořádku v pospolitosti lidské (1876–1878), napsal rovněž Historii Spojených států severoamerických (Milwaukee 1879–1880).

František Matouš Klácel zemřel 17. března 1882 v Belle Plaine (Iowa, USA), kde je pohřben, pomník mu byl vybudován i na českém hřbitově v Chicagu.

J. Fiala

František Matouš Klácel na litografii podle kresby J. Zeleného z roku 1854

... a tento týden...

20. – 25. ZÁŘÍ

Cyrlometodějská teologická fakulta UP: Akademický týden III. Cyklus přednášek z oboru pastorální teologie a studií křesťanského východu. Pořádá Katedra spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu CMTF UP.

23. – 26. ZÁŘÍ

Dětská léčebna respiračních nemocí EDEL, Zlaté Hory: XI. mezinárodní sympozium o speleoterapii. Pořádá Mezinárodní speleologická unie (UIS), Stálá mezinárodní speleoterapeutická komise při UIS, Lékařská fakulta UP.

25. ZÁŘÍ

Sportovní hala FTK UP, 8 16 hod.: volejbal SK UP – turnaj mužů

26. ZÁŘÍ

Sportovní hala FTK UP: 14 hod. – házená SK UP „A“ – SK UP „B“ (žacky)
15 hod. – házená SK UP – turnaj minižacky

Poznámka redakce

Redakce Žurnálu UP vítá informace a náměty ze všech oblastí života Univerzity Palackého, především pak aktuální příspěvky nepřesahující počet 30–50 řádků. Vzhledem k omezenému rozsahu stran si redakce v opačném případě vyhrazuje právo příspěvky krátiť.

V zájmu rychlého a bezchybného přenosu informací žádáme zájemce o uveřejnění textů v Žurnálu UP, aby své příspěvky redakci dodávali na disketách nebo prostřednictvím e-mailu.

Děkujeme za pochopení a spolupráci.

Redakce Žurnálu UP

anketa anketa anketa anketa anketa anketa anketa anketa

Budeme volit nového rektora UP

Na prvním zasedání Akademického senátu UP koncem září bude vyhlášena volba nového rektora UP. Funkční období současného rektora UP prof. L. Dvořáka, CSc., končí 31. 1. 2000. MŠMT ČR však požádalo o oznámení jména nového rektora do 19. 11. 1999. I když jména kandidátů zatím nejsou známa, jistě se již nyní mnoho členů akademické obce zamýšlí nad vhodným typem kandidáta na post rektora UP, nad očekávaným stylem jeho práce a nad úkoly, které by měl ve svém funkčním období řešit prioritně. Redakce Žurnálu UP by chtěla povzbudit členy akademické obce k hojně a odpovědně účasti na nadcházející volbě. V předstihu proto otev-

rá prostor pro odpovědi na tyto anketní otázky:

Anketní otázky otiskujeme od prvního čísla 9. ročníku Žurnálu UP; současně budeme zveřejňovat i odpovědi, které, jak očekáváme, nám do redakce pošlou čtenáři univerzitního listu. Mohou je do redakce doručit osobně, vnitřní poštou, e-mailem, faxem nebo telefonicky (kontaktní adresy jsou uvedeny v tíráži).

Doufáme, že členové akademické obce využijí příležitosti a dají podnět k zamýšlení nejen svým kolegům, ale i kandidátům na nejvyšší akademickou funkci své alma mater.

-red-

1. Jaký typ osobnosti by měl nový rektor UP představovat? (Důraz na vědeckou kvalifikaci, mezinárodní zkušenosti, administrativní způsobilost, manažerské schopnosti, strategické uvážování atp.)
2. Na kterou oblast (oblasti) by se měla zaměřit řídicí práce nového rektora především (priority)?
3. V čem by se měl dosavadní styl řízení univerzity změnit (resp. zachovat)?
4. Další poznámky.

anketa anketa anketa anketa anketa anketa anketa anketa

Placená inzerce

KOMERČNÍ BANKA^{a.s.}

Expreskonto KB

Komerční banka, a. s., připravila nový produkt, který je orientován právě pro Vaše potřeby – **Expreskonto KB**, běžný účet s balíčkem moderních bankovních produktů. Toto konto je určeno pro ty, kteří potřebují rychlý a spolehlivý platební styk a současně chtějí odkudkoli a kdykoli spravovat své finance. A navíc – **Expreskonto KB** ušetří nejen Váš čas, ale i Vaše peníze.

Expreskonto KB v sobě zahrnuje současně

- * běžný účet
- * mezinárodní kartu
- * telefonickou linku

Co běžný účet umí?

Na běžný účet Vám budou zasílány pravidelné (mzda) i nepravidelné platby (nepodnikatelského charakteru). Budou z něj hrazeny Vaše jak jednorázové, tak i pravidelné platby na základě sjednaného trvalého příkazu (např. nájemné, pojistky, spoření apod.) nebo platby SIPO a Telecomu. Zadání trvalých příkazů přináší jak úsporu času (nemusíte čekat na poště či na poštovní doručovatelku) a i snižuje finanční náklady (poplatky za poštovné jsou vyšší).

S prostředky na účtu může disponovat majitel účtu a případně další zmocněná osoba. Jako doplněk k účtu Vám mohou být vydány šeky k provádění výběrů a plateb.

Poplatky jsou dány Sazebníkem KB.

Jaké výhody má platební karta?

Znamená možnost čerpání finančních prostředků mimo „mateřskou pobočku“, mimo provozní dobu banky a v zahraničí v rámci daného týdenního limitu, a současně i provádění plateb přímo v obchodní síti a široké síti benzínových stanic. Eliminuje možnost krádeže Vašich finančních prostředků, které máte při sobě. I neplánované nákupy se tak stanou reálnými, i když Vaše momentální hotovost nedosahuje výše ceny vybraného zboží. Současně Vás jistí při cestě do zahraničí zdravotním pojištěním, které je její nedílnou součástí.

Poplatky jsou dány Sazebníkem KB, v prvním roce je karta vydána zdarma.

Jakým způsobem Vám Expreskní linka ušetří Váš čas i peníze?

Tím, že Vám umožní disponovat s prostředky na účtu a mít přehled o pohybech a stavu na účtu podle Vaší momentální potřeby, a to 24 hodin denně, 365 dní v roce bez nutnosti návštěvy banky. Využití se vztahuje na všechny účty (občanské), jejichž jste majitelem. Lze sjednat termínovaný účet, provést jeho změnu či zrušení, zadat, změnit i zrušit trvalé příkazy, dohodnout jednorázový převod a další.

Poplatky jsou dány Sazebníkem KB. Využití telefonické linky je z tohoto pohledu pro Vás levnější než předávání dispozic na tzv. papírových nosičích přímo v bance a znamená pro Vás i úsporu času. Hovorné je zdarma.

Co máte dělat pro to, abyste si uvedené Expreskonto KB mohli zřídit?

Přijďte do kterékoliv pobočky či expozitury Komerční banky, předložíte platný občanský průkaz a rodný list a provedete vklad první povinné úložky (ve výši 30 tisíc Kč). Pokud Vaše finanční situace neumožňuje složení prvního vkladu, je možné sjednat jiný typ běžného účtu – Bankovní konto, které obsahuje stejné služby jako v bodě 1, není však možné na něj okamžitě napojit telefonickou linku a sepsat žádost o platební kartu. Tyto služby však můžete využít později, kdy splníte podmínky pro jejich poskytnutí (doba trvání účtu, průměrný zůstatek účtu apod.).

Těšíme se na Vaši návštěvu.